

©Fotolia

*Praktiske råd om det
å snakke sammen:*

Samtalemiljø 1

Om grunnleggende psykologiske forutsetninger for en samtale

Denne spalten dreier seg om dagligdagse samtaler der en av deltakerne har afasi. Den består av ni artikler. Vi starter med en artikkel om en side ved samtalemiljøet: de grunnleggende, psykologiske forutsetningene for en samtale.

En samtale er et resultat av et møte mellom to eller flere mennesker. Vi kan si at samtalen blir til i dette møtet – som et resultat av begge eller alle partenes innsats. En god samtale betyr ikke nødvendigvis at alle er enige om alt. Men

Samtalemiljø 1 – Afasiposten 3/2015

Samtalemiljø 2

Tid og pauser

Samtalestrategier 1

Samtalestrategier 2

Samtalestrategier 3

Kroppsspråk

Lese – skrive – tegne

Oppsummering

en god samtale er basert på trygghet, på at deltakerne har tillit til og respekt for hverandre. Vi kan legge til rette det fysiske samtalemiljøet på en slik måte at forutsetningene for å ha en god samtale blir oppfylt. For eksempel kan vi passe på at deltakerne sitter slik at de ser hverandre. Dette skal vi si mer om i neste nummer av Afasiposten. På samme måte som vi kan legge til rette det fysiske samtalemiljøet, kan vi aktivt skape et psykologisk godt samtalemiljø, preget av trygghet, tillit og respekt.

Når vi skal skape et slikt samtalemiljø, er det særlig to ting som er viktige: åpenhet og tid. Det vil nesten alltid være vanskelig å snakke sammen når den ene har afasi. Begge parter, både personen med afasi og samtalepartnern, føler seg ofte hjelpeløse i situasjonen. Det er viktig at vi er åpne om disse vanskelighetene. Kanskje kan vi på forhånd bli enige om at det er lov å si fra når vi ikke forstår – og det gjelder begge parter. Blir samtalen helt umulig – er det lov å «sette strek» og begynne på noen nytt. Hvis de som snakker sammen, ikke kjenner hverandre så godt, vil det ofte være naturlig å starte samtalen med å sette ord på at dette kan være vanskelig for oss. Også for de som kjenner hverandre godt og snakker ofte sammen, kan det være lurt å ta opp fra tid til annen at samtaler ikke alltid er så enkle. Vi understreker sterkt at vanskene gjelder begge parter i samtalen, for når vi snakker sammen, er ikke afasien bare den enes vanske. Vansker i samtaler kan aldri bli bare den enes ansvar. I samtaler er afasien mellom de som snakker sammen. Den er noe deltakerne i fellesskap må forholde seg til: «Vi to mot afasien».

Det vi hittil har snakket om, dreier seg om åpenhet omkring premissene for samtaler. I tillegg er det viktig å understreke at «vi har god tid». På den måten kan vi bidra til at pauser ikke oppleves som «pinlige pauser» som forstyrrer eller ødelegger samtalen. Tid er for øvrig et så viktig tema at vi kommer til å ta det opp igjen i en egen artikkel litt senere.

En vennlig innstilling, god tid og åpne premisser for samtalen vil bidra til å skape trygghet og tillit. Det er også viktig å ha respekt for personen med afasi som samtaledeltaker. Det betyr at samtalen ikke skal være behandling eller undervisning, men, ja, nettopp: en samtale. Mange pårørende fletter inn litt «språktrening» i de samtaler de har med personen med afasi. Dette skjer i

den aller beste hensikt. Men det er ikke alltid så lurt – verken fra et språktreningsperspektiv eller fra et samtaleperspektiv. Samtaler – i alle fall mellom voksne – bør være preget av likeverdighet, og det er uforenlig med behandling eller terapi. Av og til hender det selvfølgelig at den voksne med afasi selv ønsker å trene på noe språklig i løpet av samtalen, for eksempel på uttalen av et bestemt ord. Da er det selvfølgelig i orden å gjøre det! Men det er viktig at slike initiativ kommer fra personen selv.

- Gi åpent uttrykk for at samtaler kan være vanskelige.
- Det er lov å si fra når noe er vanskelig eller uforståelig.
- Det er lov å avslutte et emne som er for vanskelig.
- Vi har god tid – «pinlige pauser» eksisterer ikke.
- Samtalen er ikke en undervisnings- eller behandlingssituasjon.

En nesten identisk versjon av denne teksten har for flere år siden stått på trykk i Afasiposten.

Forfattere av teksten var logopedene Margit Corneliussen, Line Haaland-Johansen og Eli Qvenild, samt språkforsker Marianne Lind. Alle jobbet da på afasiteamet ved Bredtvet kompetansesenter.

Vil du lese mer om afasi og samtale? Boken «Afasi og samtale. Praktiske råd om det å snakke sammen» (Novus forlag, 2006) ble til som følge av artikkelserien i Afasiposten. En ny, lettere revidert utgave av boken ble utgitt på Novus forlag i 2014.